

[Θέμα: Ευθανασία \(vlioras.gr\)](http://vlioras.gr)

[Θανατική ποινή: στοιχεία για την κατάσταση στην Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο | Επικαιρότητα | Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο \(europa.eu\)](#)

[\(1233\) Έχω δικαίωμα στην άμβλωση; -EUROPEO - YouTube](#)

ΔΙΣΣΟΙ ΛΟΓΟΙ :

Θανατική ποινή

Ευθανασία

Άμβλωση

Κείμενα για μελέτη και συζήτηση

Επαναληπτικές Εξετάσεις 2001 - Θανατική ποινή (απαντημένα θέματα)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Όλο και πιο συχνά κάνει την εμφάνισή του, στο φως της διεθνούς επικαιρότητας, το θέμα της θανατικής ποινής. Όλο και πιο δυνατές και οργανωμένες είναι οι φωνές που υψώνονται από κάθε γωνιά του πλανήτη εναντίον των χωρών που τη διατηρούν στους κώδικές τους και την εφαρμόζουν. Ανάμεσα σ' αυτές (74 στο σύνολό τους) υπάρχουν και χώρες με δημοκρατική παράδοση όπως οι ΗΠΑ, όπου η θανατική ποινή εφαρμόζεται σε 38 από τις 50 Πολιτείες της και όπου έχουν εκτελεστεί 700 άτομα από το 1976, όταν το Ανώτατο Δικαστήριο τη νομιμοποίησε στις ΗΠΑ.

Αναγκαίο κακό, παραδειγματική ποινή για τα μεγάλα εγκλήματα ή ανοικτή και συνεχής παραβίαση του κυριότερου των ανθρώπινων δικαιωμάτων, του δικαιώματος στη ζωή, αποτελεί η ποινή του θανάτου; Πρόκειται για ένα ερώτημα στο οποίο, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, πολλοί επιχειρήσαν να απαντήσουν.

Ποια είναι όμως τα επιχειρήματα όσων, και δεν είναι λίγοι, υποστηρίζουν την αναγκαιότητα της θανατικής ποινής; Στην Αρχαία Ελλάδα ο Ζάλευκος βασίζει την απονομή της ποινικής δικαιοσύνης στο «αντιπεπονθός», δηλαδή στη θεωρία της ανταπόδοσης. Επίσης τον προληπτικό χαρακτήρα της θανατικής ποινής και την εκφοβιστική λειτουργία της επικαλούνται πολλοί ως επιχείρημα υπέρ της διατήρησής της.

Αναμφίβολα δεν υπάρχει άλλη ποινή που να μπορεί να εκφοβίσει περισσότερο τον άνθρωπο και να τον αποτρέψει αποτελεσματικότερα από το έγκλημα. Παρά ταύτα, οι ανθρωποκτονίες εκ προμελέτης γίνονται παρά το γεγονός της ύπαρξης της ποινής του θανάτου, σ' αυτές ο δράστης πολύ συχνά υπολογίζει ότι θα διαφύγει την ανακάλυψη, τη σύλληψη και την τιμωρία. Το γεγονός τούτο επιβεβαιώνεται και από τα στατιστικά στοιχεία, τα οποία αποδεικνύουν επίσης

ότι η εσχάτη των ποινών όχι μόνο δεν αποτρέπει από το έγκλημα αλλά εξαγριώνει και εξαχειώνει τους ανθρώπους και τους εθίζει στην ιδέα της επιτρεπόμενης εξόντωσης του άλλου, τους ωθεί στη χρήση ανάλογου τρόπου αντίδρασης. Έτσι, στις χώρες όπου γίνονται θανατικές εκτελέσεις εμφανίζεται υψηλή ανθρωποκτόνος εγκληματικότητα. Τούτο, για παράδειγμα, συμβαίνει στις ΗΠΑ, όπου, μάλιστα, οι θανατικές εκτελέσεις προβάλλονται συχνά και από την τηλεόραση.

Το ενδεχόμενο της δικαστικής πλάνης, επίσης, οφείλει να μας κάνει ακόμη πιο διστακτικούς απέναντι στη θανατική ποινή. Η ιστορία βρίθει δικαστικών πλάνων και στην αλλοδαπή ποινική βιβλιογραφία υπάρχουν εκτενείς αναφορές σε σωρεία παρόμοιων περιστατικών. Αναγνωρίστηκε επίσημα πως έγιναν και καταδίκες και εκτελέσεις ανθρώπων για αδικήματα που ποτέ δεν διέπραξαν.

Με αυτά και άλλα επιχειρήματα είναι πλέον εφοδιασμένες εκατοντάδες πρωτοβουλίες σε όλο τον κόσμο που μάχονται τη θανατική ποινή. Οι πρωτοβουλίες αυτές, άτυπες και μη, στοχεύοντας στην κατάργηση σε παγκόσμια κλίμακα της εσχάτης των ποινών -με ενδιάμεσο σταθμό μία επίσημη απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ εναντίον της θανατικής ποινής και υπέρ της αναστολής των εκτελέσεων- υψώνουν όλο και πιο συχνά τη φωνή τους. Ζητούν την υποστήριξη της Διεθνούς Κοινότητας, και ιδιαίτερα των χωρών όπου η θανατική ποινή έχει καταργηθεί. Μια τέτοια περίπτωση είναι η Ελλάδα, της οποίας η συμβολή στον αγώνα κατά της θανατικής ποινής, λόγω και της παράδοσής της, θα μπορούσε να φανεί ιδιαίτερα χρήσιμη και συμβολική.

(Από κείμενο της Ελιζαμπέττα Καζαλόττι που δημοσιεύτηκε στον ημερήσιο τύπο).

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας μια περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε με 80-100 λέξεις.

Η συγγραφέας διερευνά στο κείμενό της το αμφιλεγόμενο ζήτημα της θανατικής ποινής. Ξεκινά τονίζοντας πως εντείνονται συνεχώς οι διαμαρτυρίες εναντίον των χωρών που τη διατηρούν. Το αν αποτελεί μια παραδειγματική ποινή ή παραβίαση του βασικότερου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παραμένει ένα διαρκές ερώτημα. Οι υποστηρικτές της, πάντως, επικαλούνται τη θεωρία της ανταπόδοσης, ενώ, αναφέρονται και στον προληπτικό χαρακτήρα της. Η συγγραφέας αντιπαραθέτει, ωστόσο, το γεγονός πως αντί να αποτρέπει τα εγκλήματα, συνηθίζει τους ανθρώπους στην ιδέα πως είναι αποδεκτή η εξόντωση του άλλου. Επιπλέον, υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο της δικαστικής πλάνης και της εκτέλεσης αθώων ανθρώπων. Πλήθος πρωτοβουλιών ζητά την κατάργηση της θανατικής ποινής σε παγκόσμιο επίπεδο και η στήριξη τους από την Ελλάδα θα ήταν ιδιαιτέρως σημαντική λόγω της παράδοσής της.

B1. Για καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα αριθμησης της και δίπλα την ένδειξη Σωστό ή Λάθος, σύμφωνα με το νόημα του κειμένου.

α. Η διατήρηση της θανατικής ποινής υποστηρίζεται μόνο από τα αυταρχικά καθεστώτα. [Λάθος]

β. Το δίκαιο της ανταπόδοσης δικαιολογεί την επιβολή της θανατικής ποινής. [Σωστό]

γ. Ο προληπτικός χαρακτήρας της ποινής του θανάτου δικαιολογεί την κατάργησή της. [Λάθος]

δ. Στατιστικά στοιχεία βεβαιώνουν ότι η θανατική ποινή λειτουργεί πάντοτε αποτρεπτικά και μειώνει τα προμελετημένα εγκλήματα. [Λάθος]

ε. Το ενδεχόμενο της δικαστικής πλάνης είναι σοβαρός λόγος για την κατάργηση της ποινής του θανάτου. [Σωστό]

στ. Η προβολή των θανατικών εκτελέσεων από την τηλεόραση αποτρέπει την εγκληματικότητα. [Λάθος]

B2. Να καταγράψετε μέσα από το κείμενο δύο επιχειρήματα που επικαλούνται οι υποστηρικτές της θανατικής ποινής και δύο επιχειρήματα που προβάλλουν όσοι ζητούν την κατάργησή της.

Οι υποστηρικτές της θανατικής ποινής επικαλούνται ως επιχείρημα αφενός την απονομή της δικαιοσύνης που βασίζεται στη θεωρία της ανταπόδοσης κι αφετέρου τον προληπτικό χαρακτήρα της ποινής αυτής.

Εκείνοι που ζητούν την κατάργησή της επικαλούνται το γεγονός πως η θανατική ποινή όχι μόνο δεν αποτρέπει από το έγκλημα αλλά εξαγριώνει και εξαχρειώνει τους ανθρώπους και τους εθίζει στην ιδέα της επιτρεπόμενης εξόντωσης του άλλου, κάτι που γίνεται εμφανές από την υψηλή ανθρωποκτόνο εγκληματικότητα στις χώρες όπου γίνονται θανατικές εκτελέσεις. Επιπλέον, επισημαίνουν το ενδεχόμενο της δικαστικής πλάνης, καθώς υπάρχουν πολλές περιπτώσεις κατά τις οποίες άνθρωποι καταδικάστηκαν και εκτελέστηκαν για αδικήματα που δεν διέπραξαν ποτέ.

B3. «Παρά ταύτα οι ανθρωποκτονίες... και από την τηλεόραση».

α. Να αναφέρετε τον τρόπο πειθούς που χρησιμοποιεί η συγγραφέας στο παραπάνω απόσπασμα.

β. Στο ίδιο απόσπασμα να αναγνωρίσετε τα μέσα πειθούς και να σημειώσετε τις φράσεις με τις οποίες καταγράφονται.

α. Στο παραπάνω απόσπασμα η συγγραφέας χρησιμοποιεί ως τρόπο πειθούς την επίκληση στη λογική.

β. Ως μέσα πειθούς η συγγραφέας χρησιμοποιεί:

α) τεκμήρια (Το γεγονός τούτο επιβεβαιώνεται και από τα στατιστικά στοιχεία.... / Τούτο, για παράδειγμα, συμβαίνει στις ΗΠΑ...)

β) επιχειρήματα (Οι ανθρωποκτονίες εκ προμελέτης γίνονται παρά το γεγονός της ύπαρξης της ποινής του θανάτου, καθώς συχνά ο δράστης υπολογίζει ότι θα διαφύγει την ανακάλυψη και τη σύλληψη. / Η εσχάτη των ποινών όχι μόνο δεν αποτρέπει από το έγκλημα, αλλά εξαγριώνει και εξαχρειώνει τους ανθρώπους και τους εθίζει στην ιδέα της επιτρεπόμενης εξόντωσης του άλλου. Έτσι, στις χώρες όπου γίνονται θανατικές εκτελέσεις εμφανίζεται υψηλή ανθρωποκτόνος εγκληματικότητα.)

B4. Για καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα της αριθμότης της και δίπλα σ' αυτό τη σύνθετη λέξη με πρώτο ή δεύτερο συνθετικό τη λέξη κόσμος, που συμπληρώνει σωστά το νόημά της. Σε κάθε πρόταση να χρησιμοποιηθεί διαφορετική λέξη.

α. Η παρουσία πολλών ξένων τουριστών στη Μύκονο προσδίδει στο νησί κοσμοπολίτικο χαρακτήρα.

β. Η μάχη του Μαραθώνα χαρακτηρίστηκε κοσμοϊστορικό γεγονός.

γ. Η σημερινή μορφή της παγκόσμιας οικονομίας συναντά ισχυρές αντιδράσεις.

δ. Η ευρεία καθιέρωση της νέας τεχνολογίας επέφερε κοσμογονικές αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις.

ε. Την τελευταία ημέρα υποβολής των μηχανογραφικών δελτίων των υποψηφίων για

τα Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. παρατηρήθηκε πρωτοφανής κοσμοσυρροή.

B5. α. «Το γεγονός τούτο επιβεβαιώνεται από τα στατιστικά στοιχεία».

Να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική.

- Τα στατιστικά στοιχεία επιβεβαιώνουν τούτο το γεγονός.

β. «Η ιστορία βρίθει δικαστικών πλάνων και στην αλλοδαπή ποινική βιβλιογραφία υπάρχουν εκτενείς αναφορές σε σωρεία παρόμοιων περιστατικών».

Να μετατρέψετε την παρατακτική σύνδεση σε σύνδεση καθ' υπόταξη.

- Η ιστορία βρίθει δικαστικών πλάνων, όπως αυτό γίνεται εμφανές και στην αλλοδαπή ποινική βιβλιογραφία, στην οποία υπάρχουν εκτενείς αναφορές σε σωρεία παρόμοιων περιστατικών.

Γ. Ας υποθέσουμε ότι συμμετέχεις ως εκπρόσωπος της ελληνικής νεολαίας στη Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. που πρόκειται να αποφασίσει για την κατάργηση της θανατικής ποινής σε παγκόσμιο επίπεδο. Να ετοιμάσεις τη γραπτή εισήγησή σου, στην οποία με στοιχεία από το κείμενο και από τις γνώσεις ή τις εμπειρίες σου, απευθυνόμενος/η στη λογική και στο συναίσθημα των ακροατών σου, θα στηρίξεις τη σχετική πρωτοβουλία του Ο.Η.Ε. και θα σχολιάσεις παράλληλα τον αντίλογο των εισηγητών εκείνων που υποστηρίζουν τη σκοπιμότητα να διατηρηθεί η ποινή του θανάτου. (500-600 λέξεις)

Αξιότιμα μέλη της Γενικής Συνελεύσεως

Το θέμα που τίθεται προς συζήτηση σήμερα δεν θα πρέπει να ιδωθεί τόσο υπό το πρίσμα του σωφρονισμού και της αναγκαιότητας αυτού, όσο ως μια αποφασιστική παρέμβαση υπέρ του βασικότερου εκ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων· του δικαιώματος στη ζωή. Η θανατική ποινή είναι μια απολύτως καταδικαστέα πράξη βαρβαρότητας που αντλεί την καταγωγή της από περιόδους του παρελθόντος κατά τις οποίες κυριαρχούσαν απολυταρχικές απόψεις κι η ανθρώπινη ζωή δεν συνιστούσε πρωταρχική αξία.

Η θανατική ποινή φανερώνει ποικίλες ανησυχητικές παραδοχές για κάθε κοινωνία που την επιβάλλει· απουσία πίστης στη δυνατότητα των ανθρώπων να αναμορφωθούν, αδυναμία ή απροθυμία της ίδιας της κοινωνίας να στηρίξει τη διαδικασία αναμόρφωσης, ελλιπή ή υπό αίρεση αναγνώριση του οφειλόμενου σεβασμού στην αξία κάθε ανθρώπινης ζωής. Παραδοχές που ίσως προκαλούν μικρότερη εντύπωση όταν προέρχονται από κράτη αυταρχικής νοοτροπίας, στα οποία είναι ήδη εμφανής η έλλειψη σεβασμού απέναντι στον κάθε πολίτη, προκαλούν, όμως, αλγεινή εντύπωση όταν προέρχονται από δημοκρατικές κοινωνίες, απ' τις οποίες θα περίμενε κανείς αδιαπραγμάτευτη και σταθερή αναγνώριση της ανθρώπινης ζωής ως πρώτιστης και κυρίαρχης αξίας.

Αναφέρονται συχνά οι υποστηρικτές της θανατικής ποινής στους εγκληματίες εκείνους που είτε προκαλούν αποτροπιασμό στους πολίτες με τις ειδεχθείς πράξεις τους είτε προκαλούν κατ' εξακολούθηση σε εγκληματικές και δολοφονικές πράξεις, τονίζοντας πως είναι μάταιο ή και προκλητικό ακόμη να

δείχνεται απέναντί τους επιείκεια και ανθρωπισμός. Λησμονούν, ωστόσο, να αναφερθούν τόσο στο αποτρόπαιο των εκτελέσεων των καταδικασθέντων, όσο και στο πόσες ανθρώπινες ζωές έχει καταλήξει να αφαιρεί η ίδια η πολιτεία. Μήπως, λοιπόν, δεν γίνεται και το κράτος ένας κατά συρροή «δολοφόνος», όταν επιμένει να εφαρμόζει τη θανατική ποινή; Λησμονούν, επίσης, να λάβουν υπόψη τους τον αντίκτυπο που έχει στους πολίτες η επίσημη αυτή αναγνώριση της θανάτωσης ως αποδεκτού τρόπου απονομής δικαιοσύνης. Πόσο σεβασμό αναμένει μια κοινωνία απ' τους πολίτες της απέναντι στην ανθρώπινη ζωή, όταν η ίδια τη σέβεται μόνο υπό όρους;

Αναφέρονται, επιπροσθέτως, οι υποστηρικτές της στον αποτρεπτικό χαρακτήρα που έχει η θανατική ποινή, καθώς τη θεωρούν πιο αποτελεσματικό φόβητρο σε σχέση με τις ποινές κάθειρξης. Η πραγματικότητα, εντούτοις, δείχνει να διαψεύδει την πεποίθησή τους αυτή, εφόσον αποδεικνύεται και στατιστικώς πως σε χώρες που εφαρμόζεται η θανατική ποινή, οι δολοφονίες διατηρούνται σε υψηλά επίπεδα. Γίνεται, επομένως, αντιληπτό πως η θανατική ποινή δεν αποτελεί ικανό αποτρεπτικό παράγοντα για ορισμένα σημαίνοντα εγκλήματα, καθώς αυτά είτε τελούνται από ανθρώπους που βρίσκονται σε κατάσταση ισχυρής συναισθηματικής φόρτισης οπότε δεν λαμβάνουν καν υπόψη τους τις πιθανές συνέπειες των πράξεών τους, είτε από άτομα που διαπράττουν το έγκλημα έχοντας ήδη αποδεχτεί το ενδεχόμενο του θανάτου τους. Άνθρωποι που επιχειρούν τρομοκρατικές ενέργειες ή πολιτικά εγκλήματα, είναι ήδη αποφασισμένοι να θυσιάσουν ακόμη και τη ζωή τους.

Εκείνο που οφείλει κάθε κοινωνία να εξετάζει είναι όχι το με πόση σκληρότητα θα πρέπει να αντιμετωπίσει τους πολίτες της που εγκληματούν, αλλά το πώς θα αποτρέψει εξ αρχής τέτοιου είδους αναποτελεσματικές συμπεριφορές. Ο άνθρωπος που εγκληματεί δεν είναι κάποιος που έχει χάσει πλήρως την ανθρωπιά του, αλλά κάποιος που αποδείχθηκε περισσότερο ευάλωτος από άλλους απέναντι στις δυσκολίες και τις απαιτήσεις της ζωής. Ο άνθρωπος που καταφεύγει στη βία ως απάντηση σε όσα τον πληγώνουν, το κάνει γιατί ίσως δεν γνώρισε στη ζωή του άλλο τρόπο έκφρασης ή συμπεριφοράς. Ζητούμενο, άρα, θα πρέπει να είναι ο περιορισμός εκείνων των παραγόντων που θρέφουν και εντείνουν τη βία. Η ανεργία, η απουσία ορθής αγωγής, η ενδοσχολική και ενδοοικογενειακή βία, οι κοινωνικές διακρίσεις και πλείστα άλλα προβλήματα κάθε σύγχρονης πολιτείας, είναι όσα θα πρέπει κυρίως να τίθενται στο επίκεντρο του προβληματισμού μας.

Η θανατική ποινή -ας μην το παραγνωρίζουμε- δεν αποτρέπει πιθανά εγκλήματα, όχι περισσότερο τουλάχιστον από την ισόβια κάθειρξη. Η θανατική ποινή συνιστά μια ακραία βιαιότητα, απέναντι, μάλιστα, σ' εκείνους από τους πολίτες που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη τη διορθωτική παρέμβαση της πολιτείας. Ας θέσουμε, λοιπόν, ένα οριστικό τέρμα στην εκδικητική εκείνη αντιμετώπιση του εγκλήματος, που επιτρέπει τη διαιώνιση της στρεβλής άποψης πως η θανάτωση ανθρώπων είναι κάτι το αποδεκτό. Μόνο η έμπρακτη απόδειξη απόλυτου σεβασμού απέναντι στην ανθρώπινη ζωή, μπορεί να αποτελέσει την αρχή μιας πραγματικής ψυχικής αναμόρφωσης εκείνου που διέπραξε το

έγκλημα, κι ένα ξεκάθαρο μήνυμα προς όλους πως τίποτε δεν συνιστά ικανή αιτιολόγηση για την αφαίρεση μιας ζωής.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Δισσοί λόγοι (Ευθανασία)

Ο Πρωταγόρας είχε διατυπώσει την άποψη ότι για κάθε ζήτημα υπάρχουν δύο λόγοι (απόψεις) αντίθετοι μεταξύ τους με την απαίτηση να είναι και οι δύο συγχρόνως εξίσου αληθινοί («δισσοί λόγοι»). Κι η αλήθεια είναι πως στα περισσότερα ζητήματα που απασχολούν τη σύγχρονη σκέψη και κοινωνία, υπάρχουν αντιθετικές θέσεις με εξίσου πειστικά επιχειρήματα. Στοιχείο, άλλωστε, απολύτως θεμιτό σε μια δημοκρατούμενη πολιτεία, όπου η λήψη κάθε απόφασης οφείλει να λαμβάνει υπόψη της κάθε τεκμηριωμένη και ορθά διατυπωμένη θέση.

Στο πλαίσιο ενός δημοκρατικού διαλόγου οι διαφωνούντες θα πρέπει να ακούν με προσοχή τις αντίθετες απόψεις, καθώς συχνά μέσα από αυτές μπορεί να προκύψει μια ουσιαστική βελτίωση στη δική τους πρόταση. Ενώ, καίριο χαρακτηριστικό κάθε δημοκρατικού πολίτη οφείλει να είναι η διάθεση κατανόησης του διαφορετικού ή αντίθετου τρόπου σκέψης, μιας και μέσω αυτής της διαδικασίας επιτυγχάνεται η διεύρυνση και η βάθυνση των συλλογιστικών του δυνατοτήτων και προοπτικών. Ακόμη κι αν η διαφωνία παραμείνει ισχυρή, τουλάχιστον σ' έναν ειλικρινή και γόνιμο διάλογο οι συνομιλητές θα έχουν την ευκαιρία να αντικρίσουν το εξεταζόμενο ζήτημα κι απ' την αντίθετη οπτική, κερδίζοντας έτσι μια επιπλέον προοπτική επί του θέματος.

Σε ζητήματα που διχάζουν την κοινή γνώμη, όπως είναι τα διλήμματα ηθικού κυρίως περιεχομένου (ευθανασία, αμβλώσεις κ.λπ.), αλλά και σε ηπιότερες διαφωνίες κοινωνικής κυρίως υφής (καταλήψεις σχολείων), είναι ωφέλιμο να εξετάζονται κι οι δύο απόψεις, ώστε η υιοθέτηση της στάσης μας απέναντι σ' αυτά να προκύπτει μέσα από μια ουσιώδη προσέγγισή τους.

Άσκηση:

Σκεφτείτε ένα γεγονός που δίχασε την κοινή γνώμη, π.χ. την επιβολή της ευθανασίας από έναν Αμερικανό γιατρό, και γράψτε ένα άρθρο για το μαθητικό περιοδικό. Στο άρθρο σας να παρουσιάσετε όχι μόνο τα επιχειρήματα, με τα οποία υποστηρίζετε τη δική σας θέση, αλλά και τα επιχειρήματα της αντίθετης πλευράς, προσπαθώντας να τα ανασκευάσετε.

Ευθανασία

Η λέξη ευθανασία σήμαινε αρχικά «ευτυχισμένος ή αξιοπρεπής θάνατος», ο όσο το δυνατόν καλύτερος, ευκολότερος και πιο ανώδυνος θάνατος.

Στις μέρες μας έχει λάβει μια ειδικότερη σημασία: η πρόκληση ανώδυνου θανάτου ή η επίσπευση αυτού, προκειμένου να συντομευθεί η αγωνία ετοιμοθανάτου ή πάσχοντος από ανίατη ασθένεια.

Ενεργητική ευθανασία: Η ευθανασία μπορεί να επιτευχθεί με την ενεργητική συμμετοχή του θεράποντος γιατρού ή ενός οικείου προσώπου, με τη χορήγηση μιας θανατηφόρου δόσης κάποιου φαρμάκου.

Παθητική ευθανασία: Στην περίπτωση αυτή διακόπτεται η θεραπευτική αγωγή και κάθε είδους ιατρική συνδρομή που θα μπορούσε να παρατείνει τη ζωή του ασθενή.

Υποβοηθούμενη αυτοκτονία: Στην υποβοηθούμενη αυτοκτονία ο γιατρός υποδεικνύει στον ασθενή την απαιτούμενη ουσία και την κατάλληλη δόση, ώστε να τη λάβει μόνος του, χωρίς την ενεργητική συμμετοχή του πρώτου.

Η ευθανασία στην Ελλάδα, όπως και στις περισσότερες χώρες του κόσμου, αντιμετωπίζεται και τιμωρείται ως ανθρωποκτονία. Ενώ σε ελάχιστα κράτη (π.χ. Βέλγιο, Λουξεμβούργο), και υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, επιτρέπονται κάποιες μορφές ευθανασίας ή υποβοηθούμενης αυτοκτονίας, εφόσον πρόκειται για ξεκάθαρο αίτημα του ασθενή.

Ο ελληνικός ποινικός κώδικας προβλέπει τα εξής:

Άρθρο 300: Ανθρωποκτονία με συναίνεση. Όποιος αποφάσισε και εκτέλεσε ανθρωποκτονία ύστερα από σπουδαία και επίμονη απαίτηση του θύματος και από οίκτο γι' αυτόν που έπασχε από ανίατη ασθένεια τιμωρείται με φυλάκιση.

Άρθρο 301: Συμμετοχή σε αυτοκτονία. Όποιος με πρόθεση κατέπεισε άλλον να αυτοκτονήσει, αν τελέστηκε η αυτοκτονία ή έγινε απόπειρά της, καθώς και όποιος έδωσε βοήθεια κατ' αυτήν, τιμωρείται με φυλάκιση.

Η ανθρωποκτονία με πρόθεση (άρθρο 299) τιμωρείται με την ποινή του θανάτου (ανενεργή ποινή) ή με ισόβια κάθειρξη. Ωστόσο, στην περίπτωση της ευθανασίας (ανθρωποκτονία με συναίνεση), η ποινή είναι ελαττωμένη. Υπάρχει, βέβαια, διαφοροποίηση ως προς την απειλούμενη ποινή ανάλογα με το αν το πρόσωπο που υποβοηθά στο θάνατο (γιατρός ή οικείος), το κάνει με ενεργητικό τρόπο (χορήγηση κάποιας ουσίας) ή μένοντας αδρανής, μη παρέχοντας δηλαδή βοήθεια στον ασθενή, η οποία θα μπορούσε να του διασφαλίσει επιπλέον χρόνο ζωής. Στη δεύτερη περίπτωση (παράλειψη λύτρωσης από κίνδυνο ζωής, άρθρο 307), η ποινή είναι ασφαλώς μικρότερη· εντούτοις ακόμη κι η παράλειψη συνιστά αδίκημα.

Επιχειρήματα υπέρ της ευθανασίας

- Κάθε άνθρωπος είναι κύριος του εαυτού του, και θα πρέπει να του αναγνωρίζεται το εύλογο δικαίωμα να επιλέγει τη στιγμή του θανάτου του. Πρόκειται για μία απολύτως προσωπική επιλογή, η οποία εφόσον θα πραγματοποιηθεί με τρόπο που δεν διακινδυνεύει την ασφάλεια κάποιου άλλου προσώπου, δεν εγείρει κάποιο ουσιαστικό θέμα, ώστε να δικαιολογείται η παρέμβαση της πολιτείας. Ιδίως στην περίπτωση της υποβοηθούμενης αυτοκτονίας, το άτομο λαμβάνει και φέρει εις πέρας μόνο του μια απόφαση που αφορά αποκλειστικά και μόνο τη δική του ζωή.

- Η πολιτεία οφείλει σαφώς να προστατεύει και να διαφυλάττει τη ζωή των μελών της, ωστόσο η έννοια αυτής της προστασίας έχει νόημα μόνο σε ό,τι αφορά πιθανές προσβολές από κάποιο άλλο πρόσωπο. Αν το ίδιο το άτομο επιθυμεί να δώσει τέλος στη ζωή του, τότε η πολιτεία δεν μπορεί να έχει λόγο σε αυτό. Κάθε πολίτης είναι μια αυτόνομη οντότητα που χαίρει απόλυτης ελευθερίας σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, και πολύ περισσότερο σε ό,τι αφορά την ίδια του τη ζωή. Το γεγονός ότι ο ασθενής δεν είναι σε θέση πάντοτε να προχωρήσει μόνος του στον τερματισμό της ζωής του, και αναγκάζεται να ζητήσει τη βοήθεια τρίτων, δε σημαίνει αυτομάτως πως η πολιτεία μπορεί να του απαγορεύσει αυτό που ούτως ή άλλως θα έκανε μόνος του, αν είχε τη δυνατότητα.

- Κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα να διαφυλάττει την αξιοπρέπειά του, αλλά και να απαλλάσσει τον εαυτό του από ανυπόφορους πόνους. Αν, επομένως, νοσεί από κάποια ανίατη ασθένεια, που του προκαλεί εξαιρετική οδύνη και το οδηγεί σε σωματική και πνευματική εξαθλίωση, θα πρέπει να του αναγνωρίζεται το δικαίωμα, και να του παρέχεται η βοήθεια, ώστε να θέτει τέρμα στη ζωή του. Συνιστά στοιχειώδη σεβασμό στον άνθρωπο και την προσωπικότητά του, η αναγνώριση του δικαιώματος να επιλέγει τη στιγμή του θανάτου του, ιδίως όταν έρχεται αντιμέτωπος με την πλήρη εξάρτησή του από τη βοήθεια άλλων ανθρώπων. Το άτομο που έχει μάθει στη ζωή του να έχει ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης, μπορεί να αισθάνεται και να εκλαμβάνει την εξαθλίωση που του προκαλεί η ασθένειά του ως ανυπόφορο μαρτύριο, απ' το οποίο θέλει -και θα πρέπει να του παρέχεται η δυνατότητα- να απαλλαγεί.

- Σε περίπτωση ανίατης ασθένειας, από τη στιγμή που η υγεία του ασθενή επιδεινώνεται σημαντικά κι η διατήρησή του στη ζωή απαιτεί συνεχή ιατρική συνδρομή, πρόκειται επί της ουσίας για μια απάνθρωπη παράταση της αγωνίας και του πόνου του. Πρόκειται, μάλιστα, για μια δαπανηρή και αφύσικη διατήρηση της ζωής, καθώς ο θάνατος θα είχε ήδη επέλθει, αν δεν υπήρχε η ιατρική παρέμβαση.

- Οι φόβοι και οι ανησυχίες σχετικά με την πιθανότητα κατάχρησης του δικαιώματος της ευθανασίας, μπορούν να ελέγχονται πλέον με βάση το παράδειγμα χωρών που μετρούν ήδη κάποια χρόνια εφαρμογής του. Αν,

επομένως, αποδεικνύεται στατιστικά, αλλά κι από τη γενικότερη εμπειρία των χωρών αυτών πως η νομιμοποίηση της ευθανασίας δεν προκάλεσε αρνητικές επιπτώσεις, τότε δεν μπορούν να λειτουργούν οι ανησυχίες αυτές ως ανασταλτικός παράγοντας.

- Οι γιατροί οφείλουν να λειτουργούν πάντοτε υπέρ του ασθενή τους, έστω κι αν αυτό δεν συμπίπτει αναγκαία με τη διατήρησή του στη ζωή. Είναι σίγουρα θεμιτό να καταβάλουν κάθε προσπάθεια -όποιο κι αν είναι το κόστος- όταν ο ασθενής θέλει να εξαντλήσει κάθε πιθανό περιθώριο για να κρατηθεί στη ζωή. Στις περιπτώσεις, όμως, που οι προσπάθειές τους έρχονται σε πλήρη αντίθεση με την επιθυμία του ασθενή, επί της ουσίας παρατείνουν μια κατάσταση που τον ταλαιπωρεί, τον εξαθλιώνει και τον πληγώνει. Η ζωή είναι σαφώς ένα αγαθό απόλυτης αξίας, ωστόσο, δεν μπορεί η σκέψη αυτή να οδηγεί ακόμη και στην ανεπιθύμητη και εξαναγκαστική παράτασή της. Το ίδιο το άτομο, ο ίδιος ο ασθενής, θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να καθορίζει τα όρια της ζωής του, καθώς το γεγονός και μόνο ότι πλέον είναι εφικτή -με επώδυνες θεραπείες ή και με μηχανικά μέσα- η διατήρηση και παράταση της ζωής, αυτό δεν σημαίνει πως κάθε ασθενής είναι υποχρεωμένος να υποστεί τη συνέχιση της σωματικής και πνευματικής του κατάπτωσης, μέχρι το έσχατο σημείο. Καθετί εφικτό, δεν είναι αναγκαία και θεμιτό.

Επιχειρήματα κατά της ευθανασίας

- Η ανθρώπινη ζωή είναι για την πολιτεία ένα αγαθό απόλυτης και αδιαμφισβήτητης αξίας, και προστατεύεται σε κάθε περίπτωση, χωρίς να τίθενται προϋποθέσεις ή επιμέρους διακρίσεις. Κι αν εύλογα δεν μπορεί να θεσπιστεί νομικό πλαίσιο με το οποίο να απαγορεύεται ρητά η αυτοκτονία, αυτό δε σημαίνει πως το άτομο έχει το δικαίωμα να αρνείται την κοινωνική του διάσταση, το γεγονός δηλαδή πως αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του κοινωνικού συνόλου, και να ζητά τη θανάτωσή του. Η πλήρης ελευθερία που παρέχεται στο άτομο να αναπτύξει την προσωπικότητά του, καθώς και η διασφάλιση των δικαιωμάτων του να διαχειρίζεται τις επιλογές του για κάθε προσωπικό του ζήτημα, δεν μπορούν να επεκταθούν ως το αντίθετο άκρο, μέχρι την παραίτηση δηλαδή απ' την ίδια τη ζωή.

- Ο παρατεταμένος πόνος της ασθένειας κι η διακινδύνευση της αξιοπρέπειας, λογικά γεννούν στο άτομο την επιθυμία του θανάτου, ωστόσο αυτό δεν δικαιολογεί -και σε καμία περίπτωση δεν απαλλάσσει νομικά- την εμπλοκή του γιατρού ή του οικείου προσώπου στην οικειοθελή θανάτωση του ασθενή. Το αίτημα για έλεος απέναντι στην οδύνη και την εξαθλίωση είναι σίγουρα σεβαστό, δεν παύει όμως να συνιστά μια απαίτηση που δημιουργεί συνειδησιακή σύγκρουση στο πρόσωπο που καλείται να συνδράμει στην εν ψυχρώ αφαίρεση ζωής του συνανθρώπου του. Ο γιατρός ή ο οικείος έρχονται αντιμέτωποι όχι μόνο με το ενδεχόμενο ποινικών κυρώσεων, αλλά και με την

επίγνωση πως επί της ουσίας σκοτώνουν έναν άνθρωπο, έστω κι αν το τέλος του θεωρείται ή είναι αναπόφευκτο.

- Συνάμα, το γεγονός ότι ο ασθενής βρίσκεται σε κατάσταση πόνου και συνεχούς ταλαιπωρίας, θέτει αυτομάτως υπό αίρεση το κατά πόσο το αίτημά του μπορεί να ληφθεί υπόψη. Πρόκειται για μια έκκληση που γίνεται υπό το καθεστώς συνθηκών που υπονομεύουν τη λογική κρίση του ανθρώπου και τον ωθούν στην απόγνωση. Έχει παρατηρηθεί, άλλωστε, πως με την κατάλληλη αντιμετώπιση των καταθλιπτικών συμπτωμάτων, όπως και στην περίπτωση της διάθεσης για αυτοχειρία, το άτομο αποκτά διαφορετική στάση απέναντι στην ασθένεια και την εν γένει κατάστασή του. Άλλωστε, μια βεβιασμένη απόφαση υπό το κράτος του φόβου και των οδυνηρών συμπτωμάτων μιας ασθένειας, μπορεί να οδηγήσει στην πρόωρη και άκαιρη αφαίρεση της ζωής του ασθενούς, παραγνωρίζοντας το ενδεχόμενο της βελτίωσης της κατάστασής του. Όσο κι αν τη δεδομένη χρονική στιγμή μοιάζει ανέφικτο, δεν είναι απίθανο στην πορεία και με την κατάλληλη θεραπεία να προκύψει μια ικανοποιητική σταθεροποίηση της υγείας του ατόμου.

- Η νομιμοποίηση της ευθανασίας θα σήμαινε ουσιαστικά απ' την πλευρά της πολιτείας την παραδοχή πως μπορούμε να θέσουμε ένα όριο πέρα από το οποίο η ανθρώπινη ζωή δεν έχει πια αξία. Μια επικίνδυνη εξέλιξη, υπό την έννοια πως θα μπορούσε να αποτελέσει την απαρχή μιας κλιμακωτής απαξίωσης της ανθρώπινης ζωής εν γένει. Αν δοθεί το δικαίωμα να τερματίζεται οικειοθελώς η ζωή ασθενών που βρίσκονται στο τελικό στάδιο ανίατων ασθενειών, δεν είναι απίθανη μια σκόπιμη κατάχρησή του, ίσως ή κυρίως υπό την πίεση οικονομικών λόγων (μείωση εξόδων νοσηλείας)· ενώ ενδεχομένως θα μπορούσε να ζητηθεί η επέκτασή του ακόμη και σε διαφορετικές παθήσεις, οι οποίες αν και δεν απειλούν τη ζωή του ατόμου, καθιστούν δυσχερή ή και ανυπόφορη την καθημερινότητά του.

- Η πιθανή νομιμοποίηση της ευθανασίας θα μπορούσε ν' αφήσει ανοιχτό το ενδεχόμενο ακούσιων ευθανασιών, με τη δόλια επιμονή ή και συμμετοχή συγγενών που διεκδικούν κληρονομικά δικαιώματα ή θέλουν να απαλλαχθούν από την υποχρέωση παρατεταμένης φροντίδας του ασθενή.

- Ειδικότερα για τους γιατρούς, θα πρέπει να σημειωθεί πως στον όρκο του Ιπποκράτη υπάρχει σχετική αναφορά στο θέμα της ευθανασίας (Οὐ δώσω δὲ οὐδὲ φάρμακον οὐδενὶ αἰτηθεὶς θανάσιμον, οὐδὲ ὑφηγήσομαι ξυμβουλὴν τοιήνδε. // Ούτε θα δώσω σε κάποιον, ακόμη κι αν μου το ζητήσει, θανατηφόρο φάρμακο, ούτε θα κάνω μια τέτοια υπόδειξη)· έστω κι αν σε διάφορες χώρες έχουν αφαιρέσει αυτό το σημείο του όρκου. Σε κάθε περίπτωση πάντως οι γιατροί δίνουν όρκο πως θα χρησιμοποιούν την επιστήμη τους μόνο για το καλό των ασθενών, κι όχι για να τους βλάψουν (Διαιτήμασί τε χρήσομαι ἐπ' ὠφελείῃ καμνόντων κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμὴν, ἐπὶ δηλήσει δ' ἔκαι ἀδικίῃ εἴρξιν).

// Θα χρησιμοποιώ τη θεραπεία που αποσκοπεί στο καλό των ασθενών, στο μέτρο που μου το επιτρέπει η δύναμη και η κρίση μου, και θα αποκλείω ότι τους βλάπτει ή τους αδικεί). Η ιατρική επιστήμη βασίζει όλη της την ύπαρξη και

στήριξη στη δεδομένη πρόθεσή της να υπηρετεί τη ζωή και την υγεία των ανθρώπων. Κάθε παραχώρηση στο θέμα της ευθανασίας -ακόμη κι αν γίνεται επίκληση ανθρωπιστικών λόγων- φέρνει τους γιατρούς αντιμέτωπους όχι μόνο με τη συνείδησή τους, αλλά και με μια δραστική υπονόμευση του λειτουργήματός τους.

Η ζωή είναι δώρο, ο θάνατος δικαίωμα!

Η πρόοδος της ιατρικής επιστήμης έχει προσφέρει τη δυνατότητα παράτασης της ανθρώπινης ζωής, ακόμη κι όταν η ασθένεια έχει προχωρήσει σε τέτοιο σημείο, ώστε ο θάνατος θα ήταν άλλοτε δεδομένος. Εξέλιξη, η οποία συχνά χαρίζει πολύτιμο επιπλέον χρόνο σε ανθρώπους που τον αποζητούν με κάθε τρόπο, αλλά και σ' εκείνους που τον εκλαμβάνουν ως ανεπιθύμητη συνέχιση μιας επώδυνης γι' αυτούς κατάστασης. Η πολιτεία, ωστόσο, αρνείται να κάνει διάκριση ανάμεσα σ' αυτές τις τόσο διαφορετικές μεταξύ τους περιπτώσεις, επιβάλλοντας σε όλους ανεξαιρέτως την εξάντληση κάθε ιατρικού μέσου, μέχρι του σημείου που το ανθρώπινο σώμα θα υποκύψει επιτέλους στο αναπόφευκτο.

Η πολιτεία επιμένει να αντιμετωπίζει την ευθανασία ως έγκλημα, προτάσσοντας τη συνταγματική πρόβλεψη περί απόλυτης προστασίας της ανθρώπινης ζωής. Πρόβλεψη το δίχως άλλο αναγκαία, όταν το άτομο απειλείται από κάποιον άλλον, όταν η ζωή του κινδυνεύει από κάποια φονική σκοπιμότητα. Πρόβλεψη, όμως, παρερμηνευμένα εφαρμόσιμη, όταν το ίδιο το άτομο ζητά τη μη συνέχιση της θεραπείας που το κρατά στη ζωή ή όταν εκλιπαρεί για την επίσπευση του θανάτου του. Η απόλυτη προστασία της ζωής, δεν μπορεί να νοείται ως στέρηση του δικαιώματος εκείνου που προσφέρει στη ζωή την πραγματική της αξία· του δικαιώματος δηλαδή να αποφασίζει το ίδιο το άτομο για καθετί που το αφορά. Εφόσον κάθε άνθρωπος είναι σύμφωνα με το Σύνταγμα ελεύθερος να εξελίσσει και να προσδιορίζει την προσωπικότητά του, ελεύθερος να δρα και να αποφασίζει για οτιδήποτε τον αφορά, θα πρέπει εύλογα να είναι ελεύθερος να αποφασίζει και μέχρι ποιου σημείου είναι πρόθυμος να ζει.

Με την επίμονη άρνηση της ευθανασίας η πολιτεία καταπατά και το αναφαίρετο δικαίωμα του ανθρώπου να διατηρεί την αξιοπρέπειά του. Στο όνομα ενός κακώς εννοούμενου ανθρωπισμού, ο ασθενής εξαναγκάζεται σε μια ολοένα επιδεινούμενη σωματική και πνευματική εξαθλίωση, χάνει κάθε δυνατότητα ελέγχου πάνω στο σώμα του, και καθίσταται ένα ακόμη στοίχημα της ιατρικής για το πόσο μπορεί να παρατείνει μια ζωή, που υπό άλλες προϋποθέσεις θα είχε τερματιστεί προ πολλού. Ενώ, ο ίδιος ο ασθενής, που του έχουν αφαιρέσει κάθε δικαίωμα πάνω στον εαυτό του βιώνει την πλήρη κατάπτωσή του, χάνει κάθε ίχνος αξιοπρέπειας και απομένει η μίζερη σκιά του άλλοτε περήφανου εαυτού του. Μια απάνθρωπη και αδιανόητη κακοποίηση του ασθενή, την οποία οι περισσότεροι δεν επιτρέπουν ούτε καν στα κατοικίδια τους, επιβάλλεται στον άνθρωπο απ' τους συνανθρώπους του, από σεβασμό στην τόσο πολύτιμη ζωή

του. Έστω κι αν ο ασθενής έχει απολέσει και το παραμικρό ψήγμα, όσων κάποτε καθιστούσαν τη ζωή του σημαντική για τον ίδιο.

Είναι αναγκαίο να γίνει αντιληπτό πως κανένα ανθρωπιστικό επιχείρημα δεν μπορεί να δικαιολογήσει τη μαρτυρική παράταση της εξαθλίωσης ενός ανθρώπου, όταν ο ίδιος ρητά έχει ζητήσει να πάψουν να τον βασανίζουν. Αν πράγματι η πολιτεία σέβεται τον άνθρωπο, θα πρέπει να αποδεχτεί πως δεν επιθυμούν όλοι τη διατήρηση της ζωής τους, όταν αυτό γίνεται εις βάρος της αξιοπρέπειάς τους.

Η μόνη ουσιαστική ένσταση κατά της ευθανασίας είναι πως όταν αυτή δεν πραγματώνεται με τη διακοπή της ιατρικής περίθαλψης, και λαμβάνει μια πιο ενεργητική μορφή, με τη χορήγηση στον ασθενή της απαιτούμενης φονικής δόσης φαρμάκου, τότε εμπλέκεται συνειδησιακά και νομικά ο θεράπων γιατρός. Πρόκειται για την ενεργητική ευθανασία, η οποία καθίσταται αναγκαία, όταν ο ασθενής έχει φτάσει πια σε τέτοιο σημείο, ώστε δεν έχει τη δυνατότητα ή τη δύναμη να θέσει ο ίδιος τέρμα στη ζωή του, και ζητά τη βοήθεια του γιατρού ή κάποιου οικείου του. Στην περίπτωση αυτή, η πολιτεία θα πρέπει αφενός να άρει την απειλή νομικών κυρώσεων εις βάρος των γιατρών, κι αφετέρου να προχωρήσει σε μια εμβάθυνση της πραγματικής έννοιας του ανθρωπισμού, απαλλάσσοντας τους γιατρούς ή τους οικείους από το συνειδησιακό βάρος. Η ενεργητική ευθανασία δεν αποτελεί ανθρωποκτονία· αποτελεί μια βαθιά ανθρωπιστική πράξη, καθώς προσφέρει στον ασθενή την τελευταία εκπλήρωση του δικαιώματος που έχει να ορίζει τον εαυτό του.

Με την ενεργητική ευθανασία γίνεται πράξη ο σεβασμός προς τον συνάνθρωπο, μιας και μέσω αυτής του παρέχεται η λύτρωση από μια επώδυνη και ανυπόφορη για τον ίδιο κατάσταση. Δεν μπορεί, λοιπόν, η εκπλήρωση μιας τόσο σημαντικής, και μάλιστα τελευταίας, επιθυμίας ενός ανθρώπου να θεωρείται αδίκημα, ιδίως από τη στιγμή που αν του ήταν εφικτό, θα την πραγματοποιούσε ο ίδιος.

Άμβλωση: η τεχνητή διακοπή, συνήθως ανεπιθύμητης, κυήσεως με πρόωρη απομάκρυνση του εμβρύου από τη μήτρα (έκτρωση).

Παρά το γεγονός ότι το δικαίωμα στην άμβλωση είναι νομικώς κατοχυρωμένο, αναγνωρίζοντας επί της ουσίας στη γυναίκα τη δυνατότητα να αποφασίζει μονομερώς αν επιθυμεί ή όχι να ολοκληρώσει την κυοφορία του εμβρύου, δεν παύουν να υπάρχουν αντιρρήσεις από τη μεριά εκείνων που θεωρούν πως κατ' αυτό τον τρόπο παραγνωρίζεται πλήρως το δικαίωμα του εμβρύου -και, άρα, ενός άλλου ανθρώπου- στη ζωή. Προκύπτει, έτσι, μια σύγκρουση ανάμεσα στο εύλογο δικαίωμα της γυναίκας στον αυτοπροσδιορισμό και στον έλεγχο των γεγονότων εκείνων, όπως είναι η άκαιρη μητρότητα, που μπορούν να επηρεάσουν καταλυτικά την πορεία της ζωής της, και στο κατά πόσο ένα έμβρυο είναι ή μπορεί να θεωρηθεί «άνθρωπος» με πλήρη δικαιώματα.

Σύμφωνα με το Άρθρο 2 παρ. 1. του Συντάγματος: «Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας.» Ωστόσο, εφόσον ο Ποινικός Κώδικας αναγνωρίζει ένα αρχικό χρονικό διάστημα της κύησης κατά το οποίο η γυναίκα είναι απολύτως ελεύθερη να αποφασίζει για τη διακοπή της, αυτό σηματοδοτεί πως το έμβρυο δεν αναγνωρίζεται -σε νομικό επίπεδο τουλάχιστον- ως άνθρωπος με πλήρη δικαιώματα.

Από νομικής άποψης το ζήτημα της άμβλωσης βρίσκει τη λύση του και ως εκ τούτου γίνεται ανεκτό μέχρι και την 24η εβδομάδα της κυήσεως, διότι μέχρι εκείνη τη στιγμή το έμβρυο αν γεννηθεί, δεν μπορεί να επιβιώσει. Ενώ, από την 25η εβδομάδα και πέρα η άμβλωση δεν έχει νομική κάλυψη, διότι το έμβρυο, αν γεννηθεί, μπορεί -με ιατρική έστω φροντίδα- να επιβιώσει. Με βάση, λοιπόν, το πότε αποκτά το έμβρυο τη δυνατότητα επιβίωσης, καθορίζεται η νομική ρύθμιση του ζητήματος, και διασφαλίζεται η επιζητούμενη κάλυψη του -για πολλούς αμφιλεγόμενου- δικαιώματος της εγκύου να αποφασίζει μονομερώς για τη μοίρα του εμβρύου. Εντούτοις, παρά τη νομική αυτή κάλυψη, το θέμα των αμβλώσεων συνεχίζει να εγείρει αντιρρήσεις ηθικού περιεχομένου, καθώς, όπως κι αν ιδωθεί ή αιτιολογηθεί η άμβλωση, δεν παύει να είναι η τεχνητή διακοπή μιας κύησης που, αν αφηνόταν να εξελιχθεί ομαλά, θα οδηγούσε στη γέννηση ενός ανθρώπου.

Ο νόμος, βέβαια, δεν αναγνωρίζει πλήρη δικαιώματα στο έμβρυο, έστω κι αν αποτελεί μια εν δυνάμει νέα ζωή, αφού, όπως προβλέπεται στον Αστικό Κώδικα, Άρθρο 35: «Το πρόσωπο αρχίζει να υπάρχει μόλις γεννηθεί ζωντανό και παύει να υπάρχει με το θάνατό του.», κι αντιστοίχως στο Άρθρο 36: «Ως προς τα δικαιώματα που του επάγονται το κυοφορούμενο θεωρείται γεννημένο, αν γεννηθεί ζωντανό.». Υπ' αυτή την έννοια το έμβρυο δεν καλύπτεται πλήρως από την προστασία της ζωής που προβλέπει το Άρθρο 5, παρ. 2 του Συντάγματος: «Όλοι όσοι βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια απολαμβάνουν

την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων».

Ποινικός Κώδικας

Άρθρο: 304

Ημ/νία: 01.01.1951

Ημ/νία Ισχύος: 01.01.1951

ΤΕΧΝΗΤΗ ΔΙΑΚΟΠΗ ΕΓΚΥΜΟΣΥΝΗΣ, ΑΜΒΛΩΣΗ

1. Όποιος χωρίς τη συναίνεση της εγκύου διακόπτει την εγκυμοσύνη της τιμωρείται με κάθειρξη.

2α. Όποιος με τη συναίνεση της εγκύου διακόπτει ανεπίτρεπτα την εγκυμοσύνη της ή προμηθεύει σ' αυτή μέσα για τη διακοπή της τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και αν ενεργεί κατά συνήθεια τις πράξεις αυτές τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.

β. Αν από την πράξη της προηγούμενης διάταξης προκληθεί βαρεία πάθηση του σώματος ή της διάνοιας της εγκύου, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και αν προκληθήκε ο θάνατός της επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα έτη.

3. Έγκυος που διακόπτει ανεπίτρεπτα την εγκυμοσύνη της ή επιτρέπει σε άλλον να την διακόψει τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ένα έτος.

4. Δεν είναι άδικη πράξη η τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης που ενεργείται με τη συναίνεση της εγκύου από γιατρό μαιευτήρα - γυναικολόγο με τη συμμετοχή αναισθησιολόγου, σε οργανωμένη νοσηλευτική μονάδα, αν συντρέχει μία από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Δεν έχουν συμπληρωθεί δώδεκα εβδομάδες εγκυμοσύνης.

β) Έχουν διαπιστωθεί, με τα σύγχρονα μέσα προγεννητικής διάγνωσης, ενδείξεις σοβαρής ανωμαλίας του εμβρύου που επάγονται τη γέννηση παθολογικού νεογνού και η εγκυμοσύνη δεν έχει διάρκεια περισσότερο από είκοσι τέσσερις εβδομάδες.

γ) Υπάρχει αναπότρεπτος κίνδυνος για τη ζωή της εγκύου ή κίνδυνος σοβαρής και διαρκούς βλάβης της σωματικής ή ψυχικής υγείας της. Στην περίπτωση αυτή απαιτείται σχετική βεβαίωση και του κατά περίπτωση αρμόδιου γιατρού.

δ) Η εγκυμοσύνη είναι αποτέλεσμα βιασμού, αποπλάνησης ανήλικης, αιμομιξίας ή κατάχρησης γυναίκας ανίκανης να αντισταθεί και εφόσον δεν έχουν συμπληρωθεί δεκαεννέα εβδομάδες εγκυμοσύνης.

5. Αν η έγκυος είναι ανήλικη, απαιτείται και η συναίνεση ενός από τους γονείς ή αυτού που έχει την επιμέλεια του προσώπου της ανήλικης.

Άρθρο: 304Α

Ημ/νία: 03.07.1986

ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΛΑΒΗ ΕΜΒΡΥΟΥ Η ΝΕΟΓΝΟΥ

Όποιος επενεργεί παράνομα στην έγκυο με αποτέλεσμα να προκληθεί βαριά βλάβη στο έμβρυο ή να εμφανίσει το νεογνό βαριά πάθηση του σώματος ή της διάνοιας τιμωρείται κατά τις διατάξεις του άρθρου 310.

Άρθρο: 305

Ημ/νία: 01.01.1951

Ημ/νία Ισχύος: 01.01.1951

ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΜΕΣΩΝ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΔΙΑΚΟΠΗΣ ΕΓΚΥΜΟΣΥΝΗΣ

1. Όποιος δημόσια ή με την κυκλοφορία εγγράφων, εικόνων ή παραστάσεων αναγγέλλει ή διαφημίζει, έστω και συγκαλυμμένα, φάρμακα ή άλλα αντικείμενα ή τρόπους ως κατάλληλους να προκαλέσουν τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης ή προσφέρει με τον ίδιο τρόπο υπηρεσίες δικές του ή άλλου για την εκτέλεση ή την υποβοήθηση διακοπής της εγκυμοσύνης τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο έτη.

2. Δεν είναι άδικη πράξη η ενημέρωση ή η υγειονομική διαφώτιση σχετικά με την τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης που γίνεται από τα κέντρα οικογενειακού προγραμματισμού, καθώς και η ενημέρωση γιατρών ή προσώπων που νόμιμα διακινούν μέσα τεχνητής διακοπής της εγκυμοσύνης και οι σχετικές δημοσιεύσεις σε ειδικά ιατρικά ή φαρμακευτικά περιοδικά.

Επιχειρήματα υπέρ του δικαιώματος της εγκύου στην άμβλωση

- Η έγκυος έχει δικαίωμα στον αυτοπροσδιορισμό και την αυτοδιάθεση, έστω κι αν αυτό έρχεται σε σύγκρουση με το δικαίωμα του κυοφορούμενου εμβρύου στη ζωή, εφόσον είναι εκείνη που οφείλει να υπομείνει τη διαδικασία της κύησης και του τοκετού. Όπως, λοιπόν, προβλέπει το Άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος: «Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη.».

Προκειμένου, επομένως, να γίνει σεβαστό το δικαίωμα της εγκύου να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά της, θα πρέπει να της αναγνωρίζεται η δυνατότητα να επιλέγει ελεύθερα για το αν θέλει να ολοκληρώσει την κύηση ή όχι, εφόσον τόσο οι περιορισμοί της κύησης, όσο και οι υποχρεώσεις της μητρότητας, μεταβάλλουν πλήρως και οριστικά τα δεδομένα της ζωής της και την εξωθούν σε επιλογές και συμβιβασμούς που προφανώς δυσχεραίνουν ή αποκλείουν αρκετές από τις επιλογές της για τη μελλοντική της ζωή.

Η μητρότητα -ιδίως αν η γυναίκα είναι αναγκασμένη να τη βιώσει δίχως τη στήριξη συντρόφου- είναι απολύτως δεσμευτική, μα και δαπανηρή, γεγονός που σημαίνει ότι η έγκυος γυναίκα μπορεί να μην είναι με κανένα τρόπο σε θέση να τη φέρει εις πέρας επιτυχώς, δίχως να οδηγήσει τον εαυτό της και το παιδί της σε οικονομική εξαθλίωση και, άρα, σε ψυχολογική και σωματική εξουθένωση.

- Η έγκυος έχει δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, η οποία προστατεύεται, άλλωστε, από το Άρθρο 9 παρ. 1 του Συντάγματος, το οποίο προβλέπει ότι «η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη». Υπ' αυτή την έννοια, θα πρέπει να αναγνωρίζεται στην έγκυο το δικαίωμα να καθορίζει ελεύθερα ό,τι αφορά την ιδιωτική της ζωή και, άρα, το δικαίωμά της να αποφασίζει η ίδια για το αν επιθυμεί να ολοκληρώσει την κύηση ή όχι, δοθέντος ότι τόσο η κύηση, όσο και η μητρότητα επηρεάζουν σημαντικά την πορεία της ιδιωτικής της ζωής.

- Η έγκυος έχει το δικαίωμα να προφυλάξει την ψυχική και σωματική της υγεία, όπως ρητά προβλέπεται στο άρθρο 5 παρ. 5 του Συντάγματος, όπου ορίζεται ότι «καθένας έχει δικαίωμα στην προστασία της υγείας και της γενετικής του ταυτότητας». Ως εκ τούτου και με δεδομένη την ψυχολογική και σωματική πίεση που ασκούν σε μια γυναίκα η περίοδος της κύησης, η εμπειρία του τοκετού, αλλά και οι πολλαπλές υποχρεώσεις της μητρότητας, θα πρέπει να αναγνωρίζεται στην έγκυο το δικαίωμα να αποφύγει, αν το επιθυμεί, τα εντόνως αγχωτικά αυτά γεγονότα με την έγκαιρη διακοπή της κύησης.

Υπάρχουν, άλλωστε, περιπτώσεις κατά τις οποίες είναι απολύτως βέβαιο πως είτε απειλείται άμεσα η ζωή της εγκύου είτε τίθεται σε κίνδυνο η ψυχική της υγεία. Σε αυτές τις περιπτώσεις θα πρέπει, δίχως άλλο, να αναγνωρίζεται στην έγκυο το δικαίωμα να προφυλάξει τον εαυτό της.

- Περιπτώσεις κατά τις οποίες η εγκυμοσύνη προέκυψε παρά τη θέληση της εγκύου. Παρά το γεγονός ότι συχνά οι κυήσεις που διακόπτονται είναι αποτέλεσμα ελλিপτούς ή μηδενικής προφύλαξης -σύνηθες φαινόμενο της εφηβικής και πρώτης νεανικής ηλικίας-, δεν λείπουν κι οι περιπτώσεις κατά τις οποίες η γυναίκα ήρθε αντιμέτωπη με μια πράξη εξαναγκασμού. Έτσι, αν η κύηση είναι αποτέλεσμα βιασμού, αποπλάνησης ή αιμομιξίας, είναι προφανές

πως αποτελεί μια εντελώς ανεπιθύμητη κύηση και θα πρέπει, άρα, να αναγνωρίζεται στην έγκυο το δικαίωμα να τη διακόψει.

- Περιπτώσεις σοβαρού προβλήματος υγείας του εμβρύου. Αν κατά τη διάρκεια του προγεννητικού ελέγχου διαπιστωθεί πως το έμβρυο φέρει κάποια σημαντική γενετική ανωμαλία ή κάποιο άλλο σημαντικό πρόβλημα, που σημαίνει πως είτε δεν θα μπορέσει να επιβιώσει είτε πως θα γεννηθεί με μη αντιμετωπίσιμα προβλήματα υγείας, τότε θα πρέπει η έγκυος να έχει το δικαίωμα να αποφασίσει για τη συνέχιση ή μη της κύησης.

- Πολύ πρώιμη διακοπή της κύησης. Αν και σαφώς εγείρονται αντιρρήσεις σχετικά με το δικαίωμα του εμβρύου στη ζωή, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη πως αν η κύηση διακοπεί στις πρώτες της μόλις ημέρες -με φαρμακευτικό συνήθως τρόπο-, το έμβρυο δεν έχει καν σχηματιστεί.

Επιχειρήματα κατά του δικαιώματος της εγκύου στην άμβλωση

- Η άμβλωση δεν μπορεί και δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως μέθοδος αντισύλληψης, κάτι που σημαίνει πως αν μια γυναίκα δεν επιθυμεί να τεκνοποιήσει, οφείλει να φροντίζει για την αποτροπή αυτού του ενδεχομένου εγκαίρως, και σίγουρα προτού διαπιστώσει πως είναι ήδη έγκυος. Εφόσον υπάρχουν αρκετές και ιδιαίτερες αποτελεσματικές μέθοδοι αντισύλληψης, η γυναίκα δεν μπορεί να επικαλείται άγνοια ή αδυναμία αποτροπής της εγκυμοσύνης.

Συχνά, ωστόσο, οι ανεπιθύμητες κυήσεις, που οδηγούν τις εγκύους στην επιλογή της άμβλωσης, αφορούν ανήλικες κοπέλες, οι οποίες βιώνουν τις πρώτες τους ερωτικές εμπειρίες, χωρίς να έχουν ακόμη πλήρη γνώση ή ενημέρωση σχετικά με το πόσο υψηλό είναι το ενδεχόμενο μιας εγκυμοσύνης. Σε αυτές τις περιπτώσεις η ευθύνη βαρύνει τους γονείς, αλλά και το σχολείο, εφόσον δεν υπάρχει έγκαιρη μέριμνα για την ορθή και πλήρη ενημέρωση των εφήβων σχετικά με την αντισύλληψη και τους κινδύνους της δίχως προφυλάξεις ερωτικής επαφής.

- Παρά τις σχετικές νομοθετικές διατάξεις, το έμβρυο θα πρέπει να γίνεται αντιληπτό ως μια αυτοτελής ανθρώπινη ύπαρξη. Εφόσον, αν δεν υπήρχε η βίαιη ιατρική παρέμβαση της άμβλωσης, η κύηση θα οδηγούσε στη γέννηση ενός ζωντανού ανθρώπου, δεν είναι λογικό το να μην αναγνωρίζεται το έμβρυο ως αυτοτελής ανθρώπινη ύπαρξη, και να τίθεται πλήρως στη δικαιοδοσία της γυναίκας, σαν να είναι μέρος του δικού της σώματος. Το έμβρυο από τη στιγμή της σύλληψής του είναι μια εν δυνάμει νέα ζωή με πλήρη δικαιώματα στη

γέννηση και την ύπαρξη, και υπ' αυτή την έννοια θα πρέπει να χαίρει της προστασίας του Συντάγματος.

Η πρόβλεψη ότι η κύηση πρέπει να έχει προχωρήσει τόσο, ώστε το έμβρυο να είναι πια βιώσιμο, προκειμένου να γίνει σεβαστό το δικαίωμά του στη ζωή, είναι ένα νομικό σόφισμα, εφόσον επί της ουσίας η «έγκαιρη» άμβλωση απλώς στερεί στο έμβρυο την ευκαιρία να φτάσει στο ζητούμενο αυτό επίπεδο βιωσιμότητας.

- Η άμβλωση εγείρει σοβαρά ηθικά ζητήματα. Η άμβλωση είτε ιδωθεί από την οπτική της θρησκείας, είτε αυτόνομα από την οπτική της ηθικής, φέρνει κάθε άνθρωπο αντιμέτωπο με τη σκέψη ότι συναινώντας σ' αυτή την πρακτική, συναινεί επί της ουσίας στο δικαίωμα των γυναικών να «τερματίζουν» εκείνη ακριβώς τη ζωή που όφειλαν να φέρουν στον κόσμο. Η νομική κάλυψη, άλλωστε, κι η λογική πως το έμβρυο δεν μπορεί να επιβιώσει από μόνο του πριν την 24η εβδομάδα της κύησης, δεν αλλάζει την πραγματικότητα πως πρόκειται για μια υπό διαμόρφωση νέα ζωή που φονεύεται βιαίως και αιφνιδίως.

- Η άμβλωση θέτει σε κίνδυνο τη ζωή της εγκύου, αλλά και τη δυνατότητά της να τεκνοποιήσει στο μέλλον. Παρά το γεγονός ότι η άμβλωση θεωρείται μια ασφαλής επέμβαση, αν γίνει από ειδικούς και στον κατάλληλο χώρο, αυτό δεν σημαίνει πως δεν υπάρχει το –όχι συχνό έστω- ενδεχόμενο σοβαρών επιπλοκών. Ενώ, υπολογίσιμες θα πρέπει να θεωρούνται κι οι επιπτώσεις σε ψυχολογικό επίπεδο, καθώς, έστω κι αν νομικώς η πράξη αυτή δεν θεωρείται κολάσιμη, δεν παύει να είναι μια πράξη βιαιότητας που επηρεάζει τη γυναίκα, εφόσον διατηρεί μέσα της -ιδίως αν η άμβλωση γίνει σε προχωρημένο σημείο της κύησης- τη σκέψη πως προέβη στον τερματισμό μιας ζωής -έστω κι αν αυτή η ζωή δεν ήταν πλήρως διαμορφωμένη ακόμη.

- Το δικαίωμα αυτό αναγνωρίζεται στην έγκυο χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη ή η θέληση του πατέρα. Ακόμη κι αν ο πατέρας του εμβρύου έχει τη διάθεση και την ικανότητα να διασφαλίσει στο παιδί του μια καλής ποιότητας ζωή, εντούτοις ο νόμος δεν του αναγνωρίζει κανένα δικαίωμα να αντικρούσει την ενδεχόμενη απόφαση της εγκύου για διακοπή της κύησης. Το γεγονός αυτό καθιστά άνισο το νόμο, εφόσον η γυναίκα έχει απόλυτο έλεγχο επί του εμβρύου, έστω κι αν δεν είναι μόνο δικό της παιδί.